

PROPER NAMES IN FOREIGN FAIRY-TALES IN TRANSLATION. A LEXICAL-GRAMMATICAL, PSYCHO AND SOCIOLINGUISTICS APPROACH

Veronica Oneţ

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare North
University Center

Abstract: In the current communication, we aim to achieve a classification of names met in the translated foreign fairy-tales and to classify them in terms of vocabulary, etymology, morphology and syntax. We will also pursue the social and psychological area in which these denominations were given and also if their translation preserves the signified / signifier of the proper name as linguistic sign from the mother tongue in the target language. We will prove that the onomastics in the tale world is, on the one hand, universal, because of multiple linguistic and cultural contacts, but on the other hand, there are situations where the names cannot be translated, being transferred from one language to another in an identical form. The diverse onomastics categories found in the fabulous universe (generic monikers, nicknames, charactonyms) are the result of a community which becomes more and more diverse from the ethnical and, also, linguistic point of view. The perspective we are using in decoding the names is transdisciplinary and the methods used are based on a semantic, grammar, psycho and sociolinguistics analysis. The corpus is taken from anthologies of translated foreign fairy tales, classical and modern.

Keywords: literary onomastics, fairy-tale, moniker, charactonym, archetype.

4.1. Considerații psio- și sociolingvistice referitoare la numele din basme străine în traducere

Basmele sunt oglinda societății și reprezintă un patrimoniu cultural inestimabil, expresia unei comunități care devine tot mai variată din punct de vedere etnic și, totodată, lingvistic.

Aceste povești reperează contaminări, împrumuturi, schimburi de imagini sau teme, operând la nivelul onomasticii cu nume care, uneori, își găsesc corespondent sau nu, în celelalte culturi. Unele denotații propriale¹ rămân intraductibile (*Căpcăun, Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana, Zmeu*)², ele devenind în timp brandul comunității care le-a creat.

Inițial, basmele au fost destinate adulților, având statut de divertisment adresat elitei culturale. Abia în secolul al XIX-lea, ele devin literatură pentru copii³.

Atât motivele specifice acestei specii literare, cât și numele uzitate (în special diminutive, hipocoristice, porecle, supranume), au rolul de a-i ajuta pe copii să facă față

¹ A se vedea *Lista basmelor analizate* la finalul textului.

² A se vedea analiza numelor în capitolul dedicat analizei semantice și etimologice. Totuși, menționăm aici că *Făt-Frumos* în traducere nu păstrează forma *făt*, specific românească (fr. *Prince Charmant*, en. *Prince Charming*, germ. *Prinz Wunderhold*), iar termenii *zmeu* și *căpcăun* în fr. (*le ogre*), en. (*the ogre*), germ. (*der Oger*) au formă omonimă.

³ Vezi în acest sens Cashdan (2009: 23).

„conflictelor interioare cu care se confruntă în procesul de creștere” (Cashdan 2009: 32). În plus, aceste antroponime neconvenționale, *Căpcăun*, *Cenușăreasa*, *Degețel*, *Degețica* (porecle), *Crăiasa Zăpezii*, *Frumoasa din Pădurea Adormită*, *Scușița* (supranume), *Elsa*, *Gerda*, *Kay*, *Kristoff*, *Irma* (hipocoristice) sau forme denominative ludice fără o semnificație aparte (*Cantalabute*, *Carabas*), păstrează registrul familial sau infantil al lumii create, în concordanță cu universul copilului. „Copilăria nu este însă un moment static și uniform, ci ea se desfășoară într-o dinamică evolutivă, care creează la rândul ei o transformare a mesajelor în sensul unei « dezvoltări » a lor, pentru atingerea normei caracterizate prin situația de adult” (Slama-Cazacu 1968: 67). Uneori, anumite fapte greu de înțeles, din limbă, pot fi explicate prin compararea lor cu fenomene similare limbajului copiilor.

Înclinația spre diminutivare a numelor sau spre mărire exagerată (*Căpcăun* < cap + câine, *Gerda* < nume nordic, „suliță”, personaj mitologic, fiică a unui *Gigant*), demonstrează că percepția umană (mai ales a copiilor) despre timp și spațiu este relativă. „Sentimentul uman al mărimii, din care se alimentează conceptul nostru rațional despre mare și mic, este subiectiv [...], se află dincolo de câmpul de acțiune al specificului uman” (Jung 2003: 229).

Apelativele generice (*Căpcăun*, *Ursitoare*, *Vrăjitoare*, *Zmeu*) sunt arhetipuri ale spiritului, *nume pure, embrionice (embryonic names)*⁴ (Fornalczyk 2010: 61) care ascund atât o latură pozitivă, numinoasă, cât și una negativă, htonică. Astfel, aceste nume sunt măști duale, reprezentând forțele benefice și malefice ale Sinelui. Ursitoarele, în basmele moderne au nume (*Fauna*, *Flora*, *Mica Zburătoare*, *Nodul Ierbii*, *Vreme Bună*), fapt ce indică superioritatea lor spirituală (aer, pământ, timp), dimensiunea lor super- și supraumană. „The invented name includes the word *one*, a word implying the very individuality that is forbidden by the society” (Knapp 2016: 84).

Antroponimele au funcție de identificator social, dar și etnic, iar apelativele reflectă relațiile sociale (vezi Ballard 2011: 37). Întâlnim în basmele investigate nume germanice, având origine nordică (*Gerda*, *Kay*), altele de origine obscură (*Cantalabute*, *Carabas*, *Diuval*). Deoarece „sistemul antroponimic reflectă indubitabil transformări sau tendințe care caracterizează societatea în general, ori grupuri sociale în particular” (Oancă 2001: 5), se pot observa schimbări de nume sau apelul la mai multe nume în variantele moderne față de cele clasice ale basmului. „Denumirile supuse schimbării dovedesc o reală și adevărată *damnatio memoriae*, în special pentru cele ce trimit la nume de personalități” (Felecan 2015: 479) și, am adăuga noi, la *charactonyme* (numele personajelor literare).

4.2. Traducerea numelor proprii din basme străine. Aspecte teoretice

Numele personajelor literare sunt dependente de limba, cultura și contextul narativ în care ele au funcții specifice. Chiar dacă unii specialiști susțin că numele proprii nu sunt traductibile, există situații, când este posibil sau chiar necesar ca acestea să fie traduse. Astfel, principiul reportului⁵ sau al transferurilor onomastice este des întâlnit în operele literare și, implicit, în basm, cu anumite diferențe totuși, în funcție de registrul de ficțiune.

Având în vedere, că cele mai multe nume din universul fabulos sunt constituite din apelative generice, acestea sunt traduse datorită unei „pulsioni traductibile” (Ballard 2011: 29) care vine din dorința de apropiere a numelui de specificul limbii-țintă și de cultura potențialului alocutor.

⁴ Autoarea afirmă că „status [of *embryonic names*] is very unclear, on the border between proper names and common nouns, they cannot be clearly ascribed to either group” (Fornalczyk 2010: 61). [Statutul numelor embrionice nu este foarte clar, ele se situează între numele proprii și cele comune și nu pot fi asemănată cu un alt grup].

⁵ „Reportul este transferul integral al numelui propriu din textul-sursă în textul-țintă (Ballard 2011: 26).

Nume precum *Crăiasa Zăpezii* (BCV2), *Cenușăreasa* (BCV1), *Frumoasa din Pădurea Adormită* (BCV5), *Piele de Măgar* (BCV8), *Scufița Roșie* (BCV11) sunt traduse, deoarece sunt apelative încărcate semantic care au un referent fictiv și nu prezintă ocurență în nomenclatorul lumii reale. În schimb, întâlnim în basm și nume reportate, care își păstrează semnificativul din limba-sursă precum *Gerda* (BCV2), *Gretel* (BCV6), *Kay* (BCV2), *Kristoff* (BM1), *Hänsel* (BCV6), *Irma* (BCV2). Rolul acestor denotații este de a respecta „două principii interdependente: păstrarea identității culturale, grație unui element de culoare locală, și grija de a nu produce un text eterogen” (Ballard 2011: 30) în care nu toate prenumele au un echivalent în limba-țintă.

În acord cu Bertills (2003: 187) traducerea dezvoltă trei feluri de relații – referitoare la utilizarea limbii în general, și la nume, în particular – : „the relation between the sign and its referent [...], the relation between the sign and the user, or the speech community, and the relation between the signs themselves”⁶.

Astfel, numele poate repera un referent fictiv, având o relație de motivare cu acesta în universul ficțional, poate exprima o legătură cu utilizatorul sau chiar cu întreaga comunitate, devenind un arhetip, sau poate releva conotațiile dintre numele-semn.

Totodată, procesul de traducere nu este exclusiv dependent de aspectele din interiorul limbii, ci și de cele din exterior, în acest caz rolul culturii devenind crucial.

Textul adresat copiilor, precum basmul, este mult mai complex și mai greu de tradus, deoarece translatorul trebuie să țină cont de intersectarea adult/copil, de faptul că nu se limitează la o simplă transmitere de sensuri, ci trebuie să trezească abilitatea receptorului de a simți la fel, de a gândi, de a împătași experiența cu alocutorul din textul sursă. De fapt, traducătorul se adresează copiilor unei alte culturi, ceea ce constituie o dilemă în traducere.

„All translators, if they want to be successful, need to adapt their texts according to the presumptive readers. And yet translators can never be quite sure of how the readers are actually going to read the translation” (Bertills 2003: 193)⁷.

Așadar, există câteva strategii posibile de traducere a unui *characteronym*⁸ : „loan or loaning the original foreign language name as it is to the target language, translation [...] adaptation [...], replacement with other name or appellative expression” (Ainiola et al 2016: 261)⁹.

În onomasticonul basmelor alese de noi, sunt reperate *characteronyme împrumutate* din limba sursă: *Aurora* (BM2), *Diuval* (BM2), *Fauna* (BM2), *Flora* (BM2), *Gerda*, *Gretel*, *Hans* (BM1), *Kay*, *Irma* (BCV2), *Leila* (BM2), *Ștefan* (BM2), *adaptate fonetic*: *Cantalabute* (BCV7), *Carabas* (BCV7), *Filip* (BM1), *Ștefan*, *traduse*: *Crăiasa Zăpezii*, *Degețel*, *Degețica*, *Frumoasa din Pădurea Adormită*, *Malefica* (BM2), *Nodul Ierbii* (BM2), *Vreme Bună* (BM2), *Trandafirul Sălbatic* (BM2), *înlocuite*: *Rapunzel (Bănică/Spinuță)* (BCV9), *Rumpelstilzchen* (BCV10) (*Statu-Palmă-Barbă-Cot/Jumătate-de-Om-Călăre-pe-Jumătate-de-Iepure-Șchiop*).

Numele netraduse în literatură sunt acele denotații care pot avea referent în lumea reală. Însă, universul basmului prezintă nume realiste, dar care nu reperează o referință reală, chiar dacă ele există ca nume virtuale în nomenclatorul lumii autentice.

Adaptarea traducerii presupune alterarea formei nominale și astfel, numele devine conectat la perspectiva ideologică și socioculturală a timpului și a locului. Povestea clasică a

⁶ [O relație între semn și referent, o relație între semn și utilizator sau comunitatea lingvistică și o relație între semne t.r.].

⁷ [Toți traducătorii, dacă doresc să aibă succes, trebuie să adapteze textul în acord cu potențialii cititori. Dar, ei nu vor putea fi siguri niciodată de felul în care receptorii vor interpreta traducerea lor t.r.].

⁸ characteronym: „name of a (literary) character” (icosweb.net).

⁹ [Împrumutul sau împrumutarea numelor originale străine în limba-țintă, traducerea, adaptarea, înlocuirea cu un alt nume sau cu o expresie apelativă t.r.].

lui Charles Perrault, *Frumoasa din Pădurea Adormită* devine în varianta modernă (basm cinematografic), *Malefica*. Dacă în basmul scriitorului francez, ursitoarele nu au nume, în povestea adaptată ele poartă pecetea denotației: *Malefica* – un nume-mască duală acționează pe rând, când în numele binelui, când în cel al răului, în funcție de circumstanță. La nivelul acestui nume se observă o discordanță între semnificant și semnificat. Celelalte ursitoare, *Flittle* (BM2) (*Mica Zburătoare*), *Knotgrass* (*Nodul Ierbii*), *Thistlewit* (BM2) (*Spiritul Ciulinului*) sunt nume-mască încărcate semantic și stilistic, reprezentând forțele vitale ale universului. Într-o altă variantă numele ursitoarelor sunt *Fauna*, *Flora*, *Vreme Bună*.

Basmul clasic al lui Hans Christian Andersen, *Crăiasa Zăpezii* devine în varianta modernă *Frozen* (*Regatul Înghețat*). Aici, întâlnim mai multe nume decât în povestea originală, pe lângă *Gerda* și *Kay*, apar *Anna* (BM1), *Elsa* (BM1), *Kristoff*, *Hans*, *Olaf* (BM1). Apariția unor nume noi atrage după sine schimbarea referențelor inițiale, dar și optica asupra poveștii și asupra personajelor, acestea din urmă modificându-și statutul, cele pozitive devin negative și invers (cazul prințului *Hans*, care este orbit de putere sau cel al lui *Kristoff*, care în incipit pare un răutăcios).

Astfel, adaptarea culturală prevede existența unui patern social, legat de modele comportamentale și de atitudini morale reflectate în limba-țintă, acestea având o influență importantă asupra numelor de persoane.

„Cultural adaptations can also be seen in a larger context as a society’s pattern of behaviour and its moral values as reflected in the textual modification” (Bertills 2003: 1993)¹⁰.

Dacă numele ficționale sunt expresia naționalității sau a clasei sociale a purtătorului, traducerea lor nu este necesară.

Însă, cele mai multe nume sunt traduse, deoarece basmele, fiind adresate copiilor „are notably translated more often than in names in adult literature” (Ainiola *et al* 2016: 263)¹¹. Ele prezintă transparență semantică și trebuie să fie ușor de interpretat.

Numele în universul fabulos sugerează lucruri diferite pentru adulți în comparație cu optica copiilor, iar acest lucru demonstrează că actul denominativ este considerat o atracție pentru locutori.

„The translator interacts with the situation, with the autor of the (source) text and with the future readers (of the target text) in a particular time and a particular place for the benefit of the future readers of the text, in this case, the children of another culture than that of the translator” (Bertills 2003: 195)¹².

Multe dintre *charactonyme* depășesc frontierele culturale, numele lor apropiindu-se de alcătuirea supranumelor (*Crăiasa Zăpezii*, *Frumoasa din Pădurea Adormită*, *Mica Zburătoare*, *Nodul Ierbii*, *Scufița Roșie*, *Spiritul Ciulinului*, *Trandafirul Sălbatic*, *Vreme Bună*) sau a poreclelor (*Cenușăreasa*, *Degețel*, *Degețica*, *Malefica*, *Piele de Măgar* (BCV8), și astfel, se instituie obiceiul de a fi tradus atât semnificantul, cât și semnificatul pentru aprehensiunea sensului.

În cele din urmă, am ajuns la concluzia că numele proprii trebuie traduse, dar în așa fel „încât să se respecte particularitățile limbii în care se traduce, căci ceea ce apropie traducerea numelor proprii de aceea a numelor comune este, printre altele, ideea călăuzitoare de care ar

¹⁰ [Adaptarea culturală poate fi văzută în context mai larg, când un patern social legat de atitudini morale și comportamentale sunt reflectate în textul modificat *t.r.*].

¹¹ [Sunt important de tradus, chiar mai mult decât numele din literatura pentru adulți].

¹² [Traducătorul interacționează cu o anumită situație, cu autorul textului-sursă și cu viitorii cititori (ai textului-țintă) într-un anumit timp și într-un anumit loc pentru beneficiul potențialilor receptori, în acest caz, copiii altor culturi decât aceea a traducătorului *t.r.*].

trebuie ținut seama în ambele cazuri, și anume, de a nu violenta particularitățile limbii în care se traduce” (Vintilă-Rădulescu 2011: 533).

4.2. *Simbolistica onomastică în basme traduse*

Subscriem ceea ce Philippe Hamon (1972: 98) opina că numele propriu neistoric¹³ este un semn golit semantic, dar pe parcursul povestirii acesta se încarcă cu semnificație.

„Première apparition d'un nom propre (non historique) introduit dans le texte une sorte de «blanc» sémantique [...] qui va se charger progressivement de sens, et en générale, dans la littérature classique, assez rapidement. Ainsi le prénom, à la différence du nom propre, est déjà porteur d'information sur la sexe du personnage [...], voire sur sa nationalité”¹⁴.

Chiar dacă substantivul propriu este desemnat a fi un designator rigid, având o relație directă cu referentul unic, în universul fabulos acesta posedă un potențial de semnificare la fel de bogat ca al substantivelor comune.

4.2.1. *Analiză onomastică*

În basmele traduse, alese spre analiză, întâlnim nume ficționale, cele mai multe derivate din apelative, fie simple, fie sub forma unor structuri frazeologice, dar și nume reale care nu au corespondent în lumea cotidiană, ci într-un univers imaginar. În acest sens, Daiana Felecan (2015: 56) susține că „funcția reprezentativă (referențială) a limbajului poate face trimitere, nu doar la lumi reperabile în «realitatea imediată», ci și la lumi inventate *ad hoc* („ficționale”), convertindu-se astfel într-o funcție ficțională”.

Numele personajelor literare din basm (charactonym) sunt clasificate astfel (în acord cu Ainiial *et al* 2016: 257):

- *nume realiste*, neautentice: *Ana, Aurora, Baltazar* (BM2), *Elsa, Filip (Phillip), Gerda, Gretel, Hans, Henry, Jacob, Johannes, Kay, Kristoff, Irma, Leila, Olaf, Stefan, Wilhelm* (BM1). Aceste denotații sunt prezente în basm pentru ancorarea în real, fiindcă „one of the main goals of word-building is to make the new world strange and different to readers, but still believable enough that they can and want to immerse themselves in it” (Kennedy 2016: 99)¹⁵.
- *nume inventate (ficționale)*: *Căpcăun, Crăiasa Zăpezii, Degețel, Degețica, Fauna, Flora, Frumoasa din Pădurea Adormită, Malefica, Mica Zburătoare, Nodul Ierbii, Rapunzel, Rumpelstilzchen, Spiritul Ciulinului, Trandafirul Sălbatic, Ursitoare, Vrăjitoare, Vreme Bună*.
- *nume împrumutate*: *Anastasia* (BCV1), *Aurora, Baltazar, Cantalabute, Carabas, Chandoval* (BM2), *Diuval, Gerda, Gizela* (BCV1), *Gretel, Rapunzel, Rumpelstilzchen*.

Toponimele prezente în discursul fabulos sunt, în general, imaginare aidoma antroponimelor. Acestea sunt formate prin compunere (hipo- sau parataxă): *Fântâna Perlelor, Muntele de Cleștar, Pădurea Adormită, Păduri Întinse și Dese, Pădurea Întunericului (der Schwarzwald), Pădurea Vieții (der Lebenwald), Regatul Magic, Regatul Necunoscut*,

¹³ Aici ne referim la cele trei niveluri ale limbajului distinse de Eugen Coșeriu „planul universal al *vorbirii* în general [...], planul istoric al *limbilor* și planul individual al *discursului*, planuri ce se evidențiază prin faptul că limbajul este o activitate umană universală, care se realizează de către fiecare vorbitor în mod individual și întotdeauna potrivit cu anumite tradiții istorice” (1994: 135-136).

¹⁴ [Prima apariție a unui nume propriu neistoric introduce în text un fel de «gol» semantic, care va căpăta treptat semnificație, destul de repede, într-o povestire clasică. Prenumele este un purtător de informații legate de sexul personajului, de propria sa naționalitate *t.r.*]

¹⁵ [Una dintre misiunile cele mai importante de construcție a lumii este să creeze o nouă lume misterioasă și diferită pentru cititori, dar destul de credibilă, încât ei să poată și să dorească să pătrundă în ea *t.r.*].

Tărâmul Zăpezilor Veșnice. Am întâlnit în textele analizate trei toponime împrumutate: *Arendelle* (< germ. *das Delle* „adâncitură”), *the Moors* (locul unde trăiau ființe magice, tradus prin „bărăgan, ierburi, mlaștină, teren de vânătoare”), *Târgușorul Wachsend* (< germ. *wachsen*, „a crește”).

Omogenitatea rețelei onomastice este perturbată în basm în numele sensului și datorită statutului personajului, care are un caracter mai puțin sacralizat decât al altor eroi din specii literare diverse. Astfel, majoritatea numelor sunt porecle și supranume, formate prin derivare și compunere. Denominațiile reale sau împrumutate sunt forme scurte, diminutive (Gretel, Hänsel, Henry) sau hipocoristice (Elsa, Kay, Kristoff, Irma, Leila) care permit vehicularea unei încărcături afective sau indică un grad înalt de familiarizare.

Atât toponimele, cât și antroponimele din basmele analizate provin de la substantive comune. Margareta Manu-Magda (2011: 508) și Daiana Felecan (2011a: 254) propun o tipologie a apelativelor „pornind de la o bază de definire funcțională, luând în calcul alocutivitatea potențială a numelui propriu”.

Astfel, se disting în universul fabulos următoarele tipuri de apelative¹⁶:

- din punct de vedere *semantic* apelativele sunt: *nume proprii* (*Cenușăreasa, Crăiasa Zăpezii, Degețel, Degețica, Fauna, Flora, Frumoasa din Pădurea Adormită, Mica Zburătoare, Nodul Ierbii, Scufița Roșie, Spiritul Ciulinului, Trandafirul Sălbatic, Vreme Bună*), *nume comune* – ocurente în marea majoritate a basmelor ca apelative generice (*Balaur, Căpcăun, Crai/Crăiasă, Dragon, Marchiz, Prinț/Prințesă, Rege/Regină, Soarele/Luna, Ursitoare, Vrăjitoare, Zână*).
- din punct de vedere *morfologic* apelativele sunt: *unități* (simple substantive sau adjective substantivate) și *formule* (apelative complexe). *Unitățile* sunt alcătuite din substantive *concrete* (*Cenușăreasa, Degețel, Degețica, Flora, Fauna, Luna, Soarele*) și substantive *abstracte* (*Căpcăun, Ursitoare, Zână*). *Malefica* este un adjectiv substantivat. *Formulele* se definesc ca substantiv + adjectiv în nominativ (*Frumoasa Prințesă, Mica Auroră, Micul Soare, Mica Zburătoare, Scufița Roșie, Trandafirul Sălbatic, Vrăjitoarea Rea, Vreme Bună, Zâna Bună*), substantiv + substantiv în genitiv (*Crăiasa Zăpezii/Regina Gheții, Nodul Ierbii, Spiritul Ciulinului*), substantiv + substantiv în acuzativ (*Piele de Măgar, Prințesa de Aur, Prințesa de Gheață*), adjectiv substantivat + substantiv în acuzativ + adjectiv (*Frumoasa din Pădurea Adormită*).

Apelativele apar „în structuri simple, situație în care se referă și îl desemnează în mod direct pe actant” sau „în formațiuni antroponomastice, reprezentând structuri nominale compuse” (Munteanu Siserman 2015: 232), ortografiate, în cazul nostru, fără cratimă, primul loc fiind ocupat de apelativ, urmând prenumele (*Regele Henry, Regele John, Prințesa Leila, Prințul Hans, Prințul Phillip*).

Toponimele, nume generice, sunt formate prin compunere: substantiv + substantiv în acuzativ (*Muntele de Cleștar*), substantiv + substantiv în genitiv (*Pădurea Întunericului, Fântâna Perlelor, Pădurea Vieții*), substantiv + adjectiv în nominativ (*Pădurea Adormită, Regat Magic, Regat Necunoscut, Ținut Îndepărtat*), substantiv + adjectiv + adjectiv la superlativ (*Păduri Întinse și foarte Dese*).

4.2.2. Analiză etimologică și semantică

Structurile denominative, pe lângă funcție referențială, manifestă și sens etimologic. Astfel, *apelativele-nume comune* sunt grupate în următoarele câmpuri semantice:

¹⁶ „Este acea expresie potențial alocutivă, utilizată de un locutor pentru identificarea unei persoane sau a unui grup de persoane” (Manu Magda 2011: 508).

- câmpul semantic *al zoomorfelor*: *Balaur* < autohton cf. alb. *bollë*, „șarpe mare” (DLR 2010: 451-451, Șăineanu 1996: 73). „Cuvânt cu o largă răspândire la noi [...], la albanezi, la bulgari (ca nume propriu) și la sârbi” (Frățilă 2010: 27). *Căpcăun/Căpcăuna* este un monstru antropofag în mitologia populară, având diferite atribuții și aspecte diverse. Provine din gr. *kynokephalos* „cap + câine” și a intrat în limbă prin cărțile poporane, tradus din slavă (DLR 2010: 101, Șăineanu 1996: 137). Formele fr. *le ogre/la ogresse*, en. *the ogre/the ogress*, germ. *der Oger/die Ogerfrau* au etimon comun lat. *Orcus*, -i, numele unei divinități infernale (Larousse 2002: 713). *Dragon* < lat. *draco*, -onis „balaur, șarpe” (Larousse 2002: 348). *Zmeu*, termen autohton, care provine din sl. *zmij*, „șarpe”¹⁷. În basmele moderne apar varii personaje mitologice cu denumiri actuale (*coinage*), în special din mitologia nordică: *elfi* – spirit al pădurii, zei minori care trăiesc în păduri și au corespondent în folclorul românesc termenul *iele/rusalce*, *gnom* – creatură mitică, de statură mică, care trăiește în mediul subteran și îngrijește bogățiile ascunse ale pământului, *trol* – ființă gigantică, antropofagă, reprezentând forțele rele ale naturii (<https://ro.m.wikipedia.org>). „Coinage is one variety of invention and, in a sense, speculative fiction itself may be seen as an elaborate coining practice, comprising invented scenarios” (Grimbeek 2016: 90)¹⁸.
- câmpul semantic *al titlurilor de rang nobil*: *Crai/Crăiasă* < sl. *kral'ŭ*, „rege”, termen german *Karl*, aparținând coroanei imperiale și regale a Habsburgilor (Șăineanu 1996: 869-871), *Marchiz* < fr. *Marquis*, titlu nobiliar purtat în Europa apuseană de conducătorul unui ținut de graniță (Șăineanu 1996: 479), *Prinț/Prințesă* < germ. *der Prinz/die Prinzessin*, *rege/regină* < lat. *regem*, „rege, suveran”. Aceste titluri nobile apar în basme ca apelative generice sau nume comune, fie singure, fie însoțite de un alt apelativ sau prenume (*Crăiasa Zăpezii*, *Prințesa Leila*, *Prințul Hans*, *Regele Henry*).
- câmpul semantic *al astrilor*: *Aurora* < lat. *aurora*, -ae, revărsatul zorilor, lumina portocalie din zori. Termenul a migrat spre clasa antroponimelor, devenind un prenume. În basmul *Malefica*, numele este investit cu conotații de bun augur, actantul simbolizând aurora vieții, altfel spus, un nou început (va uni cele două regate – ale ființelor magice și ale oamenilor). În mitologia greacă și romană este considerată fiica soarelui, „the personification of the dawn [...] She bears in Homer's works the epithet *Rosy-Fingered*” (Encyclopedia Britannica 1992: 514)¹⁹. *Luna*²⁰ < lat. *luna*, -ae, și *Soarele*²¹ < lat. *solem*, sunt nume proprii în basme. Spre deosebire de limba română și engleză (*the Sun*), în franceză numele personajului este tradus prin termenul *le Jour*, „zi”, iar în germană prin *die Sonneschein*, „lumina soarelui”.
- câmpul semantic *al divinităților destinului*: *Ursitoare* < ngr., ființe imaginare despre care se crede că au darul de a hotărî soarta omului la naștere, corespondente ale *Parcelor* (DLR 2010: 388-389, Șăineanu 1996: 618). În limba română și în limba germană (*die Norne* sau *die Schicksalsgöttin*) există o diferență semantică și de expresie între termenii *zână* și *ursitoare*, în schimb, limba franceză (*la Fée/la fée*

¹⁷ Cuvântul *Zmeu* este considerat de unii lingviști un termen din tracă *gh(dh)em* cu sensul „pământ” (www.revistanautilus.ro).

¹⁸ [Cuvântul actual prezintă o diversitate ficțională și, într-un anumit sens, ficțiunea poate fi înțeleasă ca o practică elaborată de fabricare a unor scenarii inventate *t.r.*].

¹⁹ [Aurora este considerată personificarea zorilor. Ea este numită de Homer în operele sale *Degete Trandafirii t.r.*].

²⁰ Luna este nume propriu în *O poveste griminală*, varianta modernă a basmului *Hänsel și Gretel*, un personaj cu conotații negative (*fantomatică*), antropofagă, care preia atributele malefice ale vrăjitoarei (Gidwitz 2015: 45).

²¹ În același basm (menționat mai sus), *Soarele* este investit cu puteri malefice, fiind „arzător” (*Ibidem* 2015: 45).

marraine/marraine la bonne fée) și engleză (*the fairy/the godmother*) păstrează o formă omonimă pentru cei doi termeni. *Vrăjitoare* < *vrăji* + *-toare*, termen de origine slavă. Termenii en. *witch* și germ. *die Hexe*²² au un etimon comun, *Hag* „demon, femeie bătrână” înrudiți cu *tysja*, „zână, femeie-elf” din dialectul norvegian (Duden online: <http://www.duden.de>). *Zână*²³ < din lat. *Diana*, personaj fantastic din basme, imaginat ca o fecioară mereu tânără și foarte frumoasă, cu puteri supranaturale. Fr. *la fee*, en. *the fairy*, germ. *die Fee* au același etimon, lat. *fatum*, *-i*, „destin”.

Dintre *apelative-nume proprii* alcătuite dintr-un singur termen analizăm: *Cenușăreasa* format prin derivare cu sufix (*cenușar* + *-easă*) este o poreclă atribuită fetei, deoarece „când își termina treaba, se cuibărea în cenușă, într-un colț al vetrei, și din această pricină o porecliseră Cenușăreasa” (Perrault 1999: 14-19). Termenul are și o altă conotație „femeie murdară și proastă” (Șăineanu 1996: 144). În celelalte limbi, fr. *Cendrillon* < *la cendrillon* < *la cendre*, „tânără căreia îi sunt rezervate munci menajere, servitoare săracă” (Larousse 2002: 189), și en. *Cinderella*²⁴ < *cinder cone* sau *ash cone*, „con de cenușă, horn”, termenii au un etimon comun lat. *cinis*, *cineris*, „cenușă”. În germ. numele *die Aschenputtel* provine de la *die Asche*, „cenușă”. Personajul este întâlnit în bamele românești cu nume derivate de la „cenușă” (chiar și forme de masculin): *Cenușărica*, *Cenușoasa*, *Cenușosul*, *Cenușotca* – nume unisex prezent și în onomastica românească, subiect dezbătut de Felecan Oliviu (2015: 152), *Cenușotca-Potca* – termen atestat și de Mircea Farcaș (2008: 27) în localitatea Mănăstirea din Maramureș cu sensul „ființă care provoacă răul” (*potca* < v. sl. *potoka*, „belea”, „bucluc” sau „boală de deochi”, *Petru-Cenușă*, *Șperlă Voinicul* (*șperlă* < slavă, „scrumul de la cărbunii stinși”). *Degețel*, format prin derivare (*deget* + suf. *-el*) este o poreclă atribuită „băiatului mic și pipernicit. Nu era mai înalt decât degetul cel mic de la mână și de aceea îi dădură porecla Degețel” (Perrault 1999: 26). Există credința că degetul cel mare este cel mai puternic și poate oferi protecție. „There was a belief that [the finger] a vein travelled straight to she heart from it and that this finger had power which required protection” (Ainiala *et al* 2016: 18)²⁵. În fr. *le Petit Poucet*, este format cu ajutorul adjectivului calificativ „mic”, dar în en. *Tom Thumb* și germ. *Daumesdick*, substantivul comun „deget” este însoțit de un hipocoristic (*Tom/Dick*), acesta din urmă având rol de întărire a ideii de micime a personajului și de menținere a registrului familiar. Corespondentul feminin al lui *Degețel* este *Degețica*, substantiv derivat cu sufixul *-ica*, în limba română. Și celelalte limbi, fr. *Poucnette*, en. *Thumbelina*, germ. *Däumelinchen*, preferă derivarea. *Fauna*, ursitoarea din basmul modern *Malefica*, variantă a poveștii *Frumoasa din pădurea adormită*, este corespondentul feminin al lui *Faunus*, vechi zeu italic, protector al vegetației și al turmelor (la greci era reprezentat de zeul *Pan*). *Flora*, altă ursitoare din aceeași poveste, personaj mitologic roman, este zeița grădinilor și a florilor. În varianta clasică, *ursitoarele* nu sunt numite, pe când în cele moderne ele poartă pecetea denominației tocmai pentru a întări rolul și semnificația puterii lor. *Malefica* (en. *Maleficent*),

²² Die Hexe – Herkunft: „1. bestandteil wahrscheinlich verwandt mit Hag, also wohl eigentlich, auf Zäunen oder in Hecken sich aufhaltendes, dämonisches Wesen; 2. bestandteil wohl verwandt mit norwegisch mundartlich *tysia*, *Elfe*”. [1. Probabil, parte componentă, înrudită cu „demon”, „femeie bătrână”, care își duce existența demonică într-un gard viu sau într-un tufiș; 2. Probabil înrudită cu dialectul norvegian „zână” sau „femeie-elf”].

²³ „Faerie or faery, in folklore, supernatural being, usually of diminutive human form, who magically intermeddles in human affairs” (Encyclopedia Britannica 1992: 659). [Zâna, în folclor, este o ființă supranaturală, de obicei cu formă antropomorfă, în miniatură, având legături cu oamenii *t.r.*].

²⁴ Cinderella – „heroine of a European folktale, the theme of which appears in numerous stories worldwide, more than 500 versions of the story have been recorded in Europe alone” (Encyclopedia Britannica 1992: 323). [Cenușăreasa este o eroină a basmelor populare europene, temă care apare în numeroase povești din întreaga lume, doar în Europa vehiculează peste 500 de variante ale poveștii *t.r.*].

²⁵ [Există credința că degetul traversează direct prin inimă și că are puterea de a solicita protecție *t.r.*].

eroina din basmul omonim, este un nume ce derivă din forma lat. *maleficum*, „rău”, „demonic”. Există însă, o neconcordanță între semnificantul și semnificatul acestei forme nominale, fiindcă personajul, în finalul textului, este un reprezentant al binelui, pe când numele său îl atestă ca forță a răului. Probabil, povestea demonstrează că beneficul și maleficul sunt două forțe indispensabile universului (în cazul nostru *Malefica* și *Aurora* domnesc împreună peste regatul ființelor magice și peste cel al oamenilor).

În sfera *formațiunilor antroponomastice* intră următoarele nume: *Crăiasa Zăpezii* – termenul „crăiasă” este înlocuit în celelalte limbi cu „regină” (fr. *la Reine des Neiges*, en. *the Snow Queen*, germ. *die Schneekönig*). *Frumoasa din Pădurea Adormită* este un nume care păstrează structura celui din franceză (*la Belle au bois dormant*). Forma nominală prezintă și un toponim în construcția sa, *pădurea*, pe care nu îl vom regăsi în traducerea din en. *Sleeping Beauty* și din germ. *Dornröschen* (este o adaptare, cuvântul având în componența sa subs. *Die Dorn*, „spin, ghimpe”). Limba română deosebește starea de trezie și somn prin mai multe stadii intermediare (*a ațipi, a adormi, a piroti, a moțâi*). „A adormi este faza a doua, când «te fură somnul», dar n-ai pierdut cu totul conștiința realității” (DLR 2010: 46). În franceză este utilizat verbul a dormi (*dormant*), iar în engleză și germană acesta lipsește. Adjectivul participial „adormită” însoțește substantivul *pădurea*, în acest caz toponimul, prin transfer, preia atributele antroponimului. Eroina, în varianta modernă, este rebotezată de ursitoare, *Trandafirul Sălbatic*²⁶ (*Briar Rose*). Acest nume nou îi oferă prilejul de a scăpa de vrajă, de a renaște ca o altă persoană, de a trăi sub o altă identitate. *Piele de Măgar* este o poreclă care sugerează „o canalizare a tendințelor inferioare ale omului decăzut, în vederea limitării efectelor nefaste” (Chevalier, Gheerbrant 1994: 279), o defulare (fata de împărat purta pielea de măgar din dorința de a-și ascunde identitatea și spre a nu fi căsătorită de tatăl ei, împotriva propriei voințe)²⁷. Structura numelui este păstrată și în celelalte limbi (fr. *Peau d'Âne*, en. *Donkey Skin*, germ. *Elsenhaut*). *Scufița Roșie* este un supranume care are în componența sa termenul *scufiță*, întâlnit în varianta originală (fr. *chaperon* < *de chape* < lat. *cappa, capuchon*, „capison purtat de bărbați în sec. XII-XV” sau „însoțitoare” (Larousse 2002: 199), dar și în traducerea germană *Rotkäppchen* (< *die Kappe* derivat cu sufix *das Käppche*, „șepcuță”) (Herfurth 1989: 254). Traducerea engleză apelează la o formă adaptată a numelui (*Little Red Riding-Hood*), în structura acestuia neexistând substantivul *scufie*. Cele trei ursitoare din basmul *Malefica* au nume sonore *Mica Zburătoare* (*Flittle*), *Nodul Ierbii* (*Knotgrass*), *Spiritul Ciulinului* (*Thistelwit*)²⁸, care sugerează frumusețea și bogăția universului (cerul – *Mica Zburătoare*, pământul – *Nodul Ierbii*), dar și potențialele pericole care uneori domină lumea (*Spiritul Ciulinului*).

Structurile toponomastice alcătuite din apelative generice prezintă în compoziția lor substantivul *pădure* (*Pădurea Adormită, Pădurea Întunericului, Pădurea Vieții*), *arhetip al mamei* (Jung 2003: 92), cu rol ocrotitor. Alte nume de locuri au în structura lor substantivul *regat* (*Regatul Necunoscut, Regatul Magic*), care are rolul de a ancora forma denominativă într-o posibilă realitate sau termenul *tărâm* (*Tărâmul Zăpezilor Veșnice*), întâlnit frecvent în basme.

Numele reale uzitate în textele literare, propuse spre analiză, întăresc ideea că „lumea ficțională” este „o lume posibilă”. Astfel, cele mai multe prenume sunt forme scurte, hipocoristice sau diminutive cu rol de păstrare a registrului familiar al basmului (alocutorii sunt copii). Întâlnim diminutive: *Gretel* < formă de alint de la *Grete* < formă scurtă de la

²⁶ Traducerea ne aparține.

²⁷ Într-o altă variantă a basmului, tatăl este dominat de dorința incestuoasă, de a se căsători cu propria lui fiică.

²⁸ Traducerea acestor nume ne aparține.

Margareta (*perlă*), de origine suedeză (Duden 2003: 148), *Hänsel* < formă de alint de la *Hans* < formă scurtă de la *Johannes* (Duden 2003: 154), hipocoristice: *Elsa* < *Elisabeth* (< ebraică „D-zeu este perfecțiunea”), *Kay* < origine nordică, folosit în limbajul copiilor de la forma *Garrit* (*Gerhard*) sau *Klais* (*Nikolaus*), fie origine latină *Caius* (Duden 2003: 199), *Kristoff* < gr. *Christophoros* (Duden 2003: 80), *Irma* < o formă veche germanică *ermana*, *irmina*, „universal” (Duden 2003: 115). Alte nume întâlnite în basmele alese sunt: *Gerda* < origine nordică *Hildegard* sau *Irmgard*, „gard, împrejmuire”. În mitologia nordică *Gerda* este fiica frumoasă a unui gigant care se căsătorește cu zeul fertilității *Freyr* (Duden 2003: 139), *Leila* < din limba arabă „întuneric” (Duden 2003: 214), *Olaf* < dintr-un dialect vechi nordic „strămoș” sau este numele unui rege vechi norvegian (Duden 2003: 262). *Rumpelstilzchen* (< o formă diminutivă, cu sensul „a șchiopăta, șchiopul” (Vladu 2013: 963) este un personaj din basmele germane, întâlnit și în poveștile noastre sub numele *Statu-Palmă-Barbă-Cot* sau *Spiriduș*. Este un simbol al focului, al unicității, al atemporalității. „Șchiopătarea este un semn de slăbiciune, de nedeplinătate, de dezechilibru, [...], o slăbiciune a sufletului” (Chevalier, Gheerbrant 1994: 315). *Rapunzel*, un alt personaj din basmele germane, întâlnit atât în varianta clasică cu nume omonim, cât și în cea modernă, *Tangled*. Numele său este legat de flori, plante, fiind tradus prin „bănică” sau „spinuță”. În alte variante apare sub forma *Rapünzchensalat* sau *Rapünzchen*, „salată” (Herfurth 1989: 255).

Concluzii

Numele din basme străine în traducere sunt nume mască, nume-embriion, încărcate de semnificație. Unele sunt *traduse*, altele *adaptate* culturii limbii țintă sau *reportate* pentru păstrarea identității culturale și a culorii locale. Ele sunt „organisme vii”, care își modifică atât semnificativul, cât și semnificatul, în funcție de schimbările survenite în societate.

În analiza noastră, am clasificat denumirile personajelor în *nume reale*, care nu au o referință în lumea cotidiană, dar există în nomenclatorul real, *nume ficționale* (formate cu ajutorul apelativelor), *nume împrumutate*, care își păstrează forma din textul sursă. Având în vedere, că cele mai multe antroponime și toponime sunt apelative generice, le-am clasificat pe acestea din urmă în *simple* și în *formațiuni antroponomastice/toponomastice*, analizând structura lor din punct de vedere etimologic, gramatical, semantic. Am demonstrat că există asemănări, dar și diferențe între traducerile unor nume din basme sau între numele dintr-un basm clasic și modern, acest lucru împiedicând uneori alocutorul să decodeze mesajul în forma în care a fost transmis. Cultura, modul de viață, cutumele, nivelul de civilizație, relațiile interumane, contactul dintre limbi influențează conștiința locutorilor și, totodată, procesul denominativ.

Lista basmelor analizate:

- Cenușăreasa*, în Perrault 1999: 14-19=BCV1;
- Crăiasa Zăpezii*, în Andersen 2015: 5-17=BCV2;
- Degețel*, în Perrault 1999: 26-31=BCV3;
- Degețica*, în Andersen 2007: 42-45=BCV4
- Frumoasa din Pădurea Adormită*, în Perrault 1999: 6-13=BCV5;
- Frozen (Regatul de gheață)*, www.zfilme-online.org =BM1;
- Hänsel și Gretel*, în Grimm 2005: 199-205=BCV6;
- Maleficent (Malefica)*, www.filmehdonline.org =BM2;
- Motanul Încălțat*, în Perrault 1999: 20-25=BCV7;
- Piele de Măgar*, în Perrault 1999: 32-35=BCV8;

O poveste grimminală, în *Gidwitz 2015*: 11-200=BM3;
Rapunzel, în *Grimm 2005*: 157-160=BCV9;
Rumpelstilzchen, în *Grimm 2005*: 172-174=BCV10;
Scufița Roșie, în *Perrault 1999*: 2-5=BCV11;
Tangled (Poveste încâlcită), www.filmepeales.ro =BM4;
unde:

BCV = basm cult vechi;

1 = basmul la care se face referință;

BM = basm modern;

1 = basmul la care se face referință.

Surse:

Andersen, Hans Christian, 2002, *Basme*, traducere de Corina Sandu, București: Editura Vizual.

Disney's, Walt, 2003, *Sleeping Beauty*, Londra: Ladybird Book.

Gidwitz, Adam, 2015, *O poveste grimminală*, traducere din engleză de Florin Bican, București: Editura Arthur.

Grimm, Jacob und Wilhelm, 2005, *Deutsche Märchen*, Köln: Anaconda Verlag.

Grimm, Brüder, 1987, *Hänsel und Gretel*, editor Hannelore Wegener, Berlin: Verlag Nitzche.

Perrault, Charles, 2001, *Basme/Märchen*, română/germană, biblioteca bilingvă, traducerea Carmen Oniți, București: Editura Junior.

Perrault, Charles, 2001, *Basme/Contes*, română/franceză, biblioteca bilingvă, traducerea Roxana Vellanovici, București: Editura Junior.

Perrault, Charles, 2001, *Basme/Fairy Tales*, română/engleză, biblioteca bilingvă, traducerea Mariana Țăranu, București: Editura Junior.

Povești în română și engleză, 2007, traducere Monica Udrea, București: Editura Flamingo Junior.

BIBLIOGRAPHY

Ainiala, Terhi, Minna Saarelma, Paula Sjöblom, 2016, *Names in Focus. An introduction to finnish onomastics*. Translated by Leonard Pearl, Helsinki: Finnish Literature Society.

Ballard, Michel, 2011, *Numele proprii în traducere*, traducere integral din limba franceză, coordonare traducere, cuvânt înainte la ediția în limba română și note de traducere Georgiana Lungu-Badea, Timișoara: Editura Universității de Vest.

Bertills, Yvonne, 2003, *Beyond Identification. Proper Names in Children's literature*, Finland: Åbo Akademi University Press.

Cashdan, Sheldon, 2009, *Vrăjitoarea trebuie să moară. Psihologia basmului*, traducere din engleză de Alice Popescu, București: Editura Trei.

Chevalier, Jean, Alain Gheerbrant, 1994, *Dicționar de simboluri, mituri, vise, obiceieri, gesture, forme, figure, culori, numere*, vol. II, București: Editura Artemis.

Coșeriu, Eugen, 1994, *Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică. Trei studii*, Chișinău: Editura Știința.

Dicționarul limbii române (DLR), 2010, vol. I, II, V, XII, București: Editura Academiei Române.

Duden. Das große Vornamen-Lexikon, 2003, völlig neu bearbeitete Auflage Bearbeitet von Rosa und Volker Kohlheim, Mannheim: Dudenverlag.

Farcaș, Mircea, 2008, *Câteva observații asupra unor derivate verbale din graiurile maramureșene*, în „Fonetica și Fonologie”, XXVII, București: Editura Academiei Române, p. 13-17.

Farcaș, Ioan-Mircea, 2008, *Termeni de origine veche slavă în subdialectul maramureșean*, în „Buletin Științific”, fasc. Filologie, seria A, vol. XVII, Baia Mare: Editura Universității de Nord, p. 23-30.

Felecan, Daiana, 2015, *Sens lingvistic în „semnul estetic”*, în „Buletin Științific”, fascicula filologie, seria A, vol. XXIV, Baia Mare: Ed. Universității de Nord, p. 47-61.

Felecan, Daiana, 2011a, *Antroponime neconvenționale românești: tipare de construcție și funcție discursive. (Premise ale cercetării)*, în Marin, Maria, Daniela Răuțu (coord.), *Studii de dialectologie, istoria limbii și onomastică. Omagiu domnului Teofil Teaha*, București: Editura Academiei Române, p. 253-266.

Felecan, Nicolae, 2015, *Oiconime „decretate”. Aspecte sociolingvistice*, în Oliviu Felecan (ed.), *Name and Naming. Proceedings of the third international conference on onomastics “Name and Naming”, conventional/unconventional in onomastics*, Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut, p.478-487.

Felecan, Oliviu, 2015, *Se poate vorbi în română de (pre)nume unisex?*, în Oliviu Felecan (ed.), *Name and Naming. Proceedings of the third international conference on onomastics “Name and Naming”, conventional/unconventional in onomastics*, Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut, p. 149-162.

Felecan, Oliviu, 2013, *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca: Editura Mega, Editura Argonaut.

Fornalczyk, Anna Danuta, 2010, *Translating anthroponyms exemplified by selected works of English children's literature in their Polish versions*, Łódź Warszawa: SWSPiZ.

Frățilă, Vasile, 2010, *Elementul autohton în dialectul istroromân între menținere și dispariție*, în „Buletin Științific”, fascicula filologie, seria A, vol. XIX, Baia Mare: Ed. Universității de Nord, p. 19-32.

Grimbeek, Marinette, 2016, *Wholesale Apocalypse: Brand Names in Margaret Atwoods's Oryx and Crake*, în „Names. A Journal of Onomastics”, vol. 64, p. 88-98.

Herfurth, Michael, 1989, *Kleines Wörterbuch der deutschen Sprache*, Leipzig: Bibliographisches Institut.

Kennedy, Kara, 2016, *Epic World-Building: Names and Cultures in Dune*, în „Names. A Journal of Onomastics”, vol. 64, p. 99-108.

Knapp, Shoshana Miligram, 2016, *Ayn Rand's Anthem: Self-Naming, Individualism, and Anonymity*, în „Names. A Journal of Onomastics”, vol. 64, p. 78-87.

Jung, Carl Gustav, 2003, *Opere complete. Arhetipurile și inconștientul colectiv*, traducere din limba germană de Dana Verescu, Vasile Dem. Zamfirescu, București: Editura Trei.

Lé petit Larousse illustré, 2002, Paris: Editura Larousse.

Manu Magda, Margareta, 2011, *Pragmatică și antroponimie (considerații teoretice referitoare la sistemul apelativelor în limba română actuală)*, în Felecan Oliviu (ed.), *Numele și numirea. Actele Conferinței Internaționale de Onomastică, Ediția I: Interferențe multietnice în antroponimie*, Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut, p. 503-513.

Munteanu Siserman, Mihaela, 2015, *Nume și simțuri: corespondențe semantice în configurații denominative*, Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut.

Oancă, Teodor, 2001, *Sociolingvistică aplicată, cercetări de antroponimie*, Craiova: Editura Fundația Scrisul Românesc.

Slama-Cazacu, Tatiana, 1968, *Introducere în psiholingvistică*, București: Editura Științifică.

Şăineanu, Lazăr, 1996, *Dicţionar universal al limbii române*, Iaşi: Editura Mydo Center, vol. I, II, III, IV.

The New Encyclopaedia Britannica, 1992, Robert P. Gwinn, Chairman, Board of Directors, Peter B. Norton, President Robert McHenry, General Editor, 15th. edition, U.S.A.: Chicago.

Vintilă-Rădulescu, Ioana, 2011, *Numele proprii trebuie traduse? Dacă da, cum? Cazul numelor oficiale de state*, în Felecan Oliviu (ed.), *Numele şi numirea. Actele Conferinţei Internaţionale de Onomastică*, Ediţia I, Baia Mare, p. 527-534.

Vladu, Daniela-Elena, 2013, *Sprechende Namen in deutschen und rumänischen Märchen*, în Felecan Oliviu (ed.), *Numele şi numirea. Actele Conferinţei Internaţionale de Onomastică*, Ediţia II, Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut, p. 957-965.

www.zfilme-online.org

www.filmehdonline.org

www.filmepeales.ro

<http://www.duden.de>

<https://ro.m.wikipedia.org>

icosweb.net